List 20. **NOVICE** Tečaj LIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. maja 1901.

Politični oddelek.

Vinska klavzula.

Kmet je res brez varstva. To se je zopet jedenkrat pokazalo v torek v državnem zboru, ko je prišla na razpravo takoimenovana vinska klavzula.

V naši državi je 250.000 hektarjev vinogradov. Na tisoče in tisoče ljudi se ubija z vinogradništvom, plačujejo ogromne davke, kakor da jih hoče vlada prepustiti grozeči jim usodi — propadu.

Vinogradništvo je po trtni uši in po drugih trtnih boleznih silno trpelo. Naš vinogradnik je tudi vse drugače obremenjen z vsakovrstnimi davki in dokladami, kakor njegov tovariš v drugih državah in nikakor ne more prodajati svojega pridelka po tisti ceni, kakor Lah ali Francoz. Ko bi ceno še bolj znižal, bi niti lastnih stroškov ne pokril.

Najhujša nesreča za naše vinogradništvo je trgovinska pogodba z Italijo. Predno se je ta pogodba sklenila, je naša država pobirala od vsakih 100 kilogramov laškega vina po 20 gld. carine v zlatu. Vsled tega se uvažanje laškega vina ni izplačalo in so mogli domači vinogradniki svoje pridelke vsaj za primerno ceno prodati.

Leta 1892. pa je bila sklenjena trgovinska pogodba z Italijo, vsled katere se je uvažanje laškega vina znatno olajšalo. S to trgovinsko pogodbo se je namreč poprejšnja carina na laško vino v znesku 20 gld. v zlatu od vsakih 100 kilogramov vina znižala na 3 gld. 20 kr.

To je vse razmere znatno premenilo. Zdaj se je izplačalo uvažanje laškega vina, kajti na Laškem se dobi vino za tako nizko ceno, da bi naš vinogradnik prišel v jednem letu na boben, če bi svoj pridelek po tej ceni prodajal. Posledice uvažanja laškega vina so postale silno občutljive. Pred vsem je cena domačemu pridelku tako padla, da vinogradnik že nima skoro nobenega dobička več. Vrh tega so premeteni vinotržci oškodovali vinogradnika posebno občutno s tem, da so laško vino mešali z domačim pridelkom in to zmes prodajali kot pristno domače vino. Na ta način se je na stotine in stotine in tisoče hektolitrov kranjskega cvička naredilo in v denar spravilo, mej tem ko ubogi vinogradnik svojega pridelka ni mogel prodati.

Naravno je, da so se vinogradniki naposled začeli upirati vinski klavzuli, in da so zahtevali, naj se odpravi. Ker poteče trgovinska pogodba z Italijo leta 1903 in se vrše že sedaj mej našo in mej italijansko vlado pogajanja zaradi obnovitve te trgovinske pogodbe, se je stvar v tekočem zasedanju državnega zbora po poslancih spravila tudi pred poslansko zbornico.

Vinogradniki so upali, da se vender doseže kak pozitiven uspeh, ali to njihovo upanje se ni izpolnilo.

V seji, ki je bila minoli torek je prišlo na razpravo poročilo vinarskega odseka glede vinske klavzule. Kar je odsek predlagal, je bilo sicer sprejeto, toda v obče moramo reči, da ta sklep ni nikak uspeh za vinogradništvo.

Odsek je nasvetoval, naj se pri obnovitvi trgovinske pogodbe z Italijo opusti vinska kiavzula in naj se carina na laško vino določi na 20 gld. v zlatu, toda odprl je sam vladi mala vratca s tem, da je predlagal, naj se vladi dovoli, da sme to carino znižati, če treba tudi na 12 gld. S takim znižanjem bi pa vinarstvu ne bilo nič pomagano, zakaj če bi carina ne znašala vsaj 20 gld. se bo vinotržcem še vedno izplačevalo uvažati laško vino, a dokler se bo uvažanje izplačevalo, dotlej ne dobi domači pridelek poštene cene.

Najlepše pa je, da se vlada niti temu sklepu neče pokoriti. Trgovinski minister je v torek kratkomalo izjavil, da mu odsekov predlog ne ugaja in sicer iz dveh razlogov. Prvič za to, ker se mu zdi sploh neumestno, da hoče poslanska zbornica v naprej določiti carino na laško vino in tako jednostransko rešiti jedno točko iz trgovinske pogodbe z Italijo, radi katere še tečejo poga-

janja, drugič pa zato ne, ker ministrstvo nima upanja, da bi doseglo tako zvišanje carine na laško vino.

Vladne izjave kratki smisel je ta, da se vlada pri pogajanjih zaradi trgovinske pogodbe z Italijo ne bo čisto nič ozirala na sklep poslanske zbornice, s katerim so se odobrili odsekovi predlogi, ampak da bo varovala korist vinogradništva le v toliko, kolikor bo to mogoče ne da bi prišla pogodba z Italijo v nevarnost. Ker je pa Italiji pred vsem na tem, da se obrani vinska klavzula, saj ima prav zaradi interesov na tem, da se trgovinska pogodba sploh obnovi in saj mora računati s tem, da Nemčija vinske klavzule na noben način ne obnovi, moramo biti na to pripravljeni, da naša vlada glede vinske klavzule malo ali celo nič ne doseže, nego da bo vinogradniško korist zopet žrtvovala koristi velikih fabrikantov.

Jedino upanje je, da bo državni zbor pri odobrenju trgovinske pogodbe z Italijo zahteval primerno carino na laška vina, ali to upanje je jako skromno, in se mu udajajo samo optimisti. Če tudi je v torek vsa zbornica glasovala za odsekove predloge, se zdi nam, da v slučaju neugodnega uspeha vladnih prizadevanj zastran zvišanja carine na laško vino, tudi v poslanski zbornici ne bo dobiti parlamentarne večine za odpor zoper neugodno vinsko klavzulo, in bojimo se, da bo kmet-vinogradnik brez usmiljenja žrtvovan.

Politični pregled.

Poslanska zbornica. — Mej Nemci in Čehi se je vender doseglo porazumljenje zastran vodnih stavbnih investiticij, tako da bodo poslednje še tekom letošnjega zasedanja odobrene. V zadnjih sejah je poslanska zbornica sprejela zakon o davku na žganje, potem pa je razpravljal o vinski klavzuli, o kateri govorimo na prvem mestu. V torkovi seji je zbornica odkazala proračunski provizorij za drugo polovico tekočega leta proračunskemu odseku brez prvega branja. Pri razpravi o državnih podporah po elementarnih nesrečah je govoril poljski socialnodemokratični poslanec Daszynski, ki je ostro a popolnoma opravičeno žigosal nezaslišano korupcijo, ki vlada v Galiciji. Na poziv Abrahamovicza je imenoval celo vrsto poljskih aristokratov in poslancev, ki so kradli in goljufali pa so še vedno v visokih časteh. Zbornica bo zborovala do 12 junija. Kakor je sedaj projektirano, reši v tem času poleg investicijske predloge tudi zakon o lokalnih železnicah in v drugem branju tudi zakon o vodnih stavbah.

Delegaciji sta sklicani na dan 21. maja na Dunaj.

Deželni zbori se skličejo, kakor je sedaj definitivno določeno, na dan 18. junija.

Cesarjeva potovanja na Češko. — Zadnja poročila govore o cesarjevem potovanju na Češko, da se bode vršilo meseca junija. Po obisku Prage obišče cesar najbrže tudi mesti Ljutomerice in Ustje nad Labo. Vender v tem pogledu še ni nič natančnega dolečeno.

Ustaja v Barceloni. — V Barceloni na Španjskem je nastal upor proti tamošnjim oblastem. Nahujskana množica je napadla uradna poslopja, vsled česar je prišlo do krvavega boja, v katerem je padlo več oseb na obeh straneh. Vsled teh dogodkov je v Barceloni razglašeno obsedno stanje.

Razmere na Kitajskem. — Iz Kitajskega v zadnjem času ni nobenih zanimivih poročil, le to se čuje, da namerava grof Waldersee v kratkem odpotovati nazaj na Nemško. Poblaščenec kitajskega dvora je zastopnikom velevlasti prijavil, da namerava kitajska vlada odpreti svetovni trgovini in prometu nele Mandžurijo, marveč tudi vse kitajske pokrajine, kar je baje zadovoljilo velevlasti tako, da ponehajo sovražnosti. Ta obljuba Kitajske pa je najbrže pretveza v namen, da se iznebi neprijetnih jej tujih gostov, a potem bode zopet vse pri starem.

Vojna v južni Afriki. — Značilna za dogodke na bojišču v južni Afriki so poročila, ki jih prinašajo angležki listi. Ta poročila so baš nasprotna od tega, kar se v resnici zgodi. Tako poročajo, da je angležki general Babington premagal pri Lopfonteinu Bure ter jim pobral mnogo voz z živili in živine — nasprotno pa je resnica, katero potrjujejo zdaj ista poročila, da je burski general Delarey porazil dne 29. aprila t. l. celo Babingtonovo armado. Zajel je ves njegov tabor ter mu pobral vse topove. Angleži so tudi raztrosili laž, da je burska armada demoralizovana, ter da se ne more vzdržati — vsa nepristranska poročila pa soglašajo v tem, da je angležka armada ne le demoralizovana, marveč resnično fizično za nič, ter da bi se morala ali temeljito odpočiti, česar pa Buri seveda ne dovolijo, ali pa nadomestiti z novimi močmi. Buri imajo po poročilih iz bližine Krügerjeve še 24.000 mož krepke, neutrujene armade, a jim dohaja iz vseh krajev še vedno novih prostovoljcev. Dewet v čegar taboru je oranjski predsednik Steyn, organizira novo močno armado, po katere sestavi bode začel ofenzivo (naskok) na Oranje. Tudi Angleži se pripravljajo za neko večjo bitko, a ker je njihova armada bolna, bode težko kaj. Neko poročilo pravi, kako nečloveško postopajo Angleži z neoboroženimi Buri, zlasti z ženskami in otroci; neka posebna slast jim je, razdirati družinske vezi in trgati otroke, celo dojenčke, od mater ter tako provzročati tem ubogim ljudem še poleg telesnih tudi strašne srčne bolečine. V dokaz temu dejstvo, da je med 23 080 ujetimi Buri celih 14.251 otrok. Potemtakem ni čudo, da vlada na strani Burov največje razburjenje in želja po maščevanju. To pa mora prinesti krivičnim Angležem le zasluženo kazen.

Obrtnija.

Pristojbinski ekvivalent.

(Dalje).

Prvi fiskališki poskus.

Šele l. 1888. je avstrijska finančna oblast prišla nakrat na misel, zahtevati na pristojbinski ekvivalent ne le od delniških družb, ampak sploh od vseh trgovskih in obrtniških družb. Prva žrtev tega popolnoma novega tolmačenja zadnjič omenjenega zakona je bila neka trgovska firma na Predarlskem. Finančna oblast pa ni zahtevala, da mora dotična firma plačati ekvivalent od tistega časa, ko je finančna oblast prišla na to znamenito misel, ampak zahtevala je, da se mora ekvivalent plačati za ves čas nazaj, za ves čas od 1. januvarja l. 1863. Dotična firma se je pritožila na upravno sodišče, to pa je podano pritožbo zavrnilo.

Od tedai se je zdaj tu zdaj zopet tam kaki trgovski ali obrtniški firmi predpisal pristojbinski ekvivalent, a le malokateri se je posrečilo, da se je s pritožbo na upravno sodišče ubranilo tega krivičnega bremena.

Veliki fiskališki zajezd.

Z januvarjem letošnjega leta so se finančna oblastva načeloma postavila na stališče, da morajo sploh vse trgovske in obrtne družbe plačevati pristojbinski ekvivalent. Finančna oblastva so vse trgovske in obrtne družbe, naj imajo kaj nepremičnega premoženja ali naj ga nimajo nič, pozvala, da morajo podati izpovedbe o svojem premoženju v svrho odmerjenja pristojbinskega ekvivalenta. To se je zgodilo na podlagi naredbe finančnega ministrstva z dne 14. julija lanskega leta (drž. zak. št. 120), s katero naredbo je vlada enostransko premenila zadnjič omenjeno določbo zakona glede gotovih oprostitev od pristojbinskega ekvivalenta.

S to naredbo je upravna oblast premenila zakon in mu dala smisel, ki ga zakonodajalec ni nikdar imel.

Ratio legis.

Že to, da se je pristojbinski ekvivalent naložil delniškim družbam nasprotuje duhu zakona, zakaj delnice dobe vsak čas druzega lastnika, zdaj se prodajo, zdaj se darujejo, zdaj se podejujejo. Delnice krožijo neprestano iz rok v roke, delnice spadajo mej najbolj premične stvari, ker se jih lahko prodaja, daruje, podeduje in uničuje. Država ima pri delnicah že itak velik dohodek, ker je na pr. od vsake prodaje delnic na borzi plačati borzni davek, od vsake daritve, od vsake dedščine se plača pristojbina. Kaj pa hoče vlada še več? Zakon se je torej nelogično razširil. Prvotno je bil namen, obremeniti s pristojbinskim ekvivalentom samo takozvano „mrtvo roko“, toda juristi so iztuhtali, da je mrtva roka juristična oseba in iz tega so sklepali, da se mora po istem merilu meriti sploh vsem juističnim osebam. Prezrli so pri tem bistveno stan te zadeve, da je mej juističnimi osebami velik razloček.

Po duhu zakona in po intencijah zakonodajalca morajo gotove juistične osebe biti na vsak način oproščene pristojbinskega ekvivalenta. Upravno sodišče je to v dveh slučajih celo samo priznalo, kajti oprostilo je dve komanditni trgovski predpisanega ekvivalenta. Upravno sodišče se je pri tem sklicevalo na § 123. trgovskega zakona, češ, da komanditne družbe zategadelj niso podvržene pristojbinskemu ekvivalentu, ker niso ustvarjene za dlje časa kakor dotlej, dokler posamični člani take družbe oziroma njihovi pravni nasledniki žive. To je vender jasno, a finančna oblast se za to vender ne zmeni.

(Dalje sledi).

Kmetijstvo.

O sadjarstvu.

V nekaterih krajih naše domovine napreduje sadjarstvo tako, da je kar veselje, gledati take vasi. Žalost pa obhaja človeka, ko vidi kraje, kateri nimajo skoro nobenega sadnega drevja. Pač imamo po deželi več kmetijskih podružnic, katere se s hvalevredno požrtvovalnostjo trudijo za povzdigo sadjarstva. Imamo tudi nekaj teoretično in praktično izobraženih sadjarjev različnega stanu, kateri mnogo delujejo za prospeh gospodarstva na tem polju, toda kaj nam vse to pomaga, ko pa nedostaja — in to povdarjamo posebej — masi naroda večje izobrazbe in pred vsem pouka v kmetijstvu. Na lastne oči sem videl, kako je neki posestnik sadil drevesa, katera je dobil iz kmetijske podružnice. Z lopato je privzdignil rušo, potisnil drevesce s koreninami v luknjo ter z nogo zopet zamašil rušo. Ako je tu pa tam kaka korenina ven gledala, zato se je malo zmenil. In mož tega ni morda delal iz neumnosti, ampak iz nevednosti. In zdaj naj pa drevo raste in uspeva!

Žalibog da se s cepljenjem ne godi nič bolje. Skoro v vsaki vasi se nahaja očanec, kateri si v nemalo čast šteje, da ima pri cepljenju „srečno roko“. In kako požlahtnuje? Divjake prekolje 10 *cm* ali še več globoko, utakne v precep čepica in na vse to povije in poveže ilovico. Ako je cepič eno ali dveleten, ali pa celo kaka vejica, to mu je vsejedno. Da je težavno in zamudno delo, ilovico tako poviti, da ne dohaja zrak, bo vsakemu umevno. O kakem drugem cepljenju nima niti pojma. Da se izmed 100 dreves komaj 50 prime in še ta imajo kal bolezni v sebi, je čisto naravno. To ni nič pretiranega, vse je žalostna istina, in prepričan sem, da sta dve tretjini krajev na Kranjskem, v katerih se ne godi nič bolje. Kakor mora obhajati razumnega čebelarja groza, ko vidi po vaseh na pol razpadle čebelnjake, ki so pravi pomniki te porušene gospodarske stroke, ravnotako ga obide žalost, ko se ozira po sadnem drevju. Mlado, na pol doraslo drevje a že hira in se suši! Zdravega mladega zaroda je bore malo. Le sem in tje zapazimo kako lepo zrasteno sadno drevo, katero stoji kakor steber sredi razvalin. Posestnikov, kateri imajo lepo in očiščeno sadno drevje, je malo. In še ta napredek je pripisovati največkrat posebnemu trudu kacega župnika ali učitelja, kateri mu je na lici mesta kazal, kako mora saditi, oplemenjevati, izgojevati, zatirati škodljivi mrčes itd.

Ker že govorim o duhovnu in učitelju, še par besed o teh dveh stanovih. Bili so časi, ko so duhovniki veliko lahko se reče, največ storili za prospeh dobičkonosnega sadjarstva. Saj ima pa vsak župnik več ali manj sveta, na katerem lahko napravi lep, vzgleden sadovnjak. Žalibog, da župniki sadjarje vedno bolj izginevajo, a mladi duhovniški naraščaj ima prav malo ali pa nič razuma za to prelepo gospodarsko panogo. Postalo mu bo popolnoma neznano, koliko lepega, mičnega in koristnega ima v sebi ta srce in duha blažeča kmetijska stroka.

In učitelji? V čast temu stanu lahko rečemo, da imamo na Kranjskem mnogo učiteljev, kateri so teoretično in praktično izvežbani o sadjarstvu in razvijajo v tej stroki živahno delavnost. Le žal, da je malo takih, kateri bi imeli zraven drevesnice tudi sadovnjak. Mnogo šol pa še drevesnic nima.

*

Prepričan sem, da bi imel pouk o sadjarstvu neprimerno večji uspeh, ako bi se končal z oskrbovanjem materinega drevja, z obiranjem, spravljanjem in uporabo sadja.

Tudi pri učiteljstvu zapazimo žalostno dejstvo, da je učiteljev sadjarjev vedno manj. Starejši se umikajo, a na njihovo mesto nima kdo stopiti. Kako li? Učiteljišče ne more učitelju toliko dati, da bi bil praktično in teoretično trdno podkovan, ker množina drugih predmetov tega ne pripušča. V življenju pa, ako nima posebne sreče in veselja do sadjarstva, še tisto pozabi, kar se je naučil. Popolnoma nemogoče mu je popolniti svoje znanje, ker je vlada ustavila kmetijske tečaje o počitnicah, kateri so bili vsaj za učitelje, sadjarje, neprecenljive vrednosti.

Nepobitna resnica je, da so se merodajni faktorji že večkrat in z uspehom zavzeli za materijalni blagor naše dežele. Poglejmo le vinstvo, koliko je v zadnjih letih napredovalo. Vlada je postavila posebnega tehničnega zvedenca, kakor tudi potovalnega učitelja, izvrstnega vinščaka, katerega pošilja v vinorodne kraje, da ljudstvo na lici mesta pouči, kako mora delati, ako hoče iz vinogradov večje dohodke dobiti. Tako je prav. Sam sem bil priča, kako je ljudstvo z veseljem tega gospoda sprejemalo, sledilo pazljivo njegovim teoretičnim predavanjem in praktičnim poskusom v vinogradih, ter bilo zelo hvaležno vladi za to dobroto. Da bi se le še odstranila mesečna vinska klavzula ter povišal uvoz laškega vina, potem bi se vinogradnik res oddahnil.

Kako se je dežela zavzela za vinstvo, ravno tako bi lahko veliko več storila za sadjarstvo. Uvaževati je, da se lahko s primeroma majhnimi troški veliko, veliko pripomore istemu. V vsakem sodnijskem okraju naj se nastavi provizorično vsako leto za dobo enega meseca izkušen sadjar, kateri bi obhodil posamezne vasi in ljudstvu kazal na mestu, kako mora saditi, oplemenjevati itd. sadna drevesa. Seveda bi ga morala pri tem podpirati županstva. Vlada naj bi podpirala to podjetje s tem, da bi vsaj prva leta na vsako vas poslala po par sto divjakov, katere bi morali kmetje pravilno posaditi in pozneje požlahtniti.

S tem poukom bi bil lahko zvezan tudi pouk o čebelarstvu in marsikaj bi se tudi lahko storilo v napredek istega.

Mnogo se je že pisalo o pravilni saditvi, o cepljenju, o oskrbovanju itd. sadnega drevja, imamo tudi precej poučnih sadjarskih knjig, a vendar naš kmet malo ali nič tega dela ne razume. Če kje, uresniči se tukaj izrek: „Grau ist alle Theorie“! Prepričan sem, da bi se tem potom povzdignilo sadjarstvo na ono stopinjo, na kateri bi bilo lahko glede na ugodno lego naše dežele. In ko bomo imeli kaj prida trgovskega sadja, potem se bo šele dalo govoriti o sadjarskih zadrugah.

Ne dvomim, da bi se v vsakem sodnijskem okraju ne dobil požrtvovalen mož, kateri bi radevolje prevzel to nalogo, ako bi se mu le potni troški povrnili.

Ko bo dosegel naš kmetovalec večjo izobrazbo v sadjarstvu, prišel bo do prepričanja, kolike važnosti je sadno drevje in koliko čistega dobička nam donaša. Potem ne bo težko, pripraviti ga do tega, da bo tudi ob občinskih potih nasadil sadno drevje. Dohodki bi prihajali v občinsko blagajno, ako bi občina sama oskrbovala to drevje, drugače pa v prid posameznim kmetom.

Ne morem si misliti, da bi ostale te besede glas upijočega v pusčavi in to tembolj, ker so že merodajni faktorji opetovano pokazali, da imajo srce za povzdigo narodnega gospodarstva, in ker je zadnji čas, da začne naš kmet saditi, cepiti in izgojevati boljše vrste trgovskega sadja, mesto sedanjega drobnega in malovrednega drobiža.

Kmetijske raznoterosti.

Sadjarstvo na Kranjskem. C kr. kmetijska družba kranjska je oddala letošnjo pomlad iz svoje drevesnice okroglo 25.000 dreves, njene podružnice so jih oddale najmanj 5000, zunaj dežele je bilo nakupljenih z državno podporo 11.000 in iz zasebnih drevesnic na Kranjskem se je v deželi zasadilo po malem računano 9000 dreves. Iz tega je razvidno, da se je v naši deželi za spomlad zasadilo najmanj 50.000 visokodebelnih dreves, kar znači uspeh, kakeršnega razmerno ne more pokazati nobena druga avstrijska kronovina.

Poučni in zabavni del.

Na obrežju.

(Konec.)

Po večerji napoti se cela obitelj malo na izprehod po drevoredu ker bila je lepa, jasna noč.

Ko tako hodijo sem in tja po drevoredu silil je zmirom inženir proti Ljudmili, ali ona ni hotela nikakor iti v tik z inženirjem.

To pa se je malo čudno zdelo Juranu. Namenil se je vprašati svojo soprogo v prvi priliki, ali mogoče ve ona vzrok temu.

Drugi dan bilo je po navadi. Ljudmila se ni prikazala iz hiše, bala se je, da ne bi jo zopet nadlegoval inženir.

Zvečer je odpotoval, zagotovivši jih, da jih obišče zopet prihodnje leto. Spremili so ga do kolodvora in potem vrnili so se počivat.

„Kaj neki ima Ljudmila z inženirjem, da se ga tako ogiblje in da je tako molčeča“? pripomni Juran proti svoji soprogi, spravljajoč se počivat.

„Da je tako molčeča bila, je le vzrok, ker je trudna, vajena ni tako dolgo bdeti, kajti ura je že davno odbila jednajst, in tako nežno bitje potrebuje hitro počitka“, zagovarjala je mati dobro vedoč, da je bila Ljudmila proti inženerju zadnji čas malo izpremenjena.

„Ali čudno je to, da se še od njega prijazno poslovila ni“. Tudi se mi dozdeva, da je postala, od kar je Hrastar odpotoval, bolj otožna in zamišljena.

„To ni res“! pristavi mati. „Tožila mi je že zjutraj, da jo glava boli. Od Hrastarja pa se meni tudi čudno zdi, da se je zadnjič Ljudmila kaj živo razgovarjala ž njim“.

„To mi ni ravno po volji! da je Ljudmila toliko ž njim občevala in inženir tudi ne bode zadovoljen, da se njegova bodoča nevesta z drugim bolj, kakor z njim zabava“.

„Lepi so res ti tvoji načrti, ali ti delaš račun brez krčmarja, ti gledaš le na denar, ali na to pa še ne pomisliš kaj poreče k izbranemu soprogu — dekle. Prva stvar je zadovoljnost in zakonska ljubezen, ne pa denar. Ali bi bil najin zakon tako srečen, in ali bi bila midva tako zadovoljna, ko bi naju ne vezala prava zakonska ljubezen“? vpraša naglo soproga.

Potem zopet nadaljuje: „Z malim sva začela. V mestu imel si malo obrtnijo, tam sem te jela spoznati. Srčna ljubezen je naju v zakon zvezala“.

„Imava dvoje otrok. Ti si veliko gospodaril, postal si velik obrtnik, ki ti nosi veliko dobička, in naša hiša je od vseh spoštovana in čislana“.

„Naj pa od tega otroci nekaj imajo“, seže ji naglo soprog v besedo. „Sin, ako bode hotel pametno živeti, bode imel vse, kar imava sedaj midva. Ljudmila pa naj postane žena inženerja. Zatorej upam, da mi Ljudmila in z njo ti, ne bodete ugovarjale, kajti moja skrb za hišo in otroke ti je dovolj znana“.

„Sicer pa tej stvari ne nasprotuje prav nič, zato pa ji lahko kar se tiče zveze z inženirjem moj načrt naznaniš“.

Soproga ni soprogu po teh besedah več ugovarjala. Jurana pa je spanec posilil in konečno — je trdo zaspal.

V.

Kmalu po tem dogodku sedel je gospod Juran v vrtni lopi. Bral je ravno novo številko časnika. Prišla je tudi Ljudmila z ročnim delom in slednjič pride še gospa se hladit. Bil je lep poletni popoldan. Solnce je prijazno sijalo in v takih dnevih je zmirom bolj prijetno na prostem, kakor pa v zaduhlih stanicah.

Že hoče odločiti časnik. Kar mu obstanejo na naznanilih na zadnji sirani. Prebere še enkrat, potem pa reče soprogi:

„Novo kopališče prav po nizki ceni, pa lepo, ako hočeš tedaj lahko ideš z Ljudmilo. Sedaj koncem meseca bode odprto.

„Oh! počakajte še nekoliko dnij“, pripomni Ljudmila. „Sedaj v par dnevih ima priti Ivan in potem gremo vsi skupaj“.

Juran ni bil trdega srca, zato tudi svoji hčeri ni hotel ugovarjati in počakali so še dokler je prišel Ivan.

Konec julija se je približal. Ljudmila je že komaj čakala, da se vrne Ivan.

Hodila je zmirom na okno in pogledala proti oni strani, od katere je imel Ivan priti.

Kmalu začula je stopinje v veži. Hitela je po stopnicah in mu prva podala roko. Rada bi — — — ali ni se še upala, tolažila se s tem, da je še čas.

VI.

Čez par dnij odpotovala je gospa Juranova z Ljudmilo in Ivanom v kopališče.

Vila, v kateri so stanovala, stala je tik morja. Za vilo razprostiral se je krasni vrt. Tik vrta pa je bil majhen gozdič napolnjen z lepimi smrekami.

Mnogo počivališča z lepimi mizami in sedeži pa so vabili tu spremljevalca k hladnemu počitku.

Gospa se je v kratkem boljše počutila, ter postajala vedno krepkejša.

Nekega dne sedeli so vsi trije na vrtu, ter zrli na morsko gladino. Solnce se je ravno poslavljalo od planinskih vrhov. Gospej bilo je že premrzlo na vrtu. Šla je v vilo.

Ivan pa se je sprehajal z Ljudmilo po prostornem vrtu. Razgovarjala sta se največ o čisto navadnih stvareh. Šla sta po bregu do tja, kjer se prične gosto smrečje; steza je bila ozka, in Ivan je stopal za Ljudmilo.

Steza se je zmirom bolj ožila in peljala tako blizu vode, da korak ni bil več varen.

„Dajte mi roko gospodična“! rekel je Ivan.

Podala mu jo je neprisiljeno, in vodil jo je gredoč po obrežju.

Obstala sta pri mali klopici tik morja in zrla ribice plavajoče po vodi, on pa jo je držal za roko.

„Ali ni tu prijetnejše, kakor pa doma“? reče ona in se ozre vanj, ter močno zarudi; roko, katero je on sedaj skoro stiskal, hotela mu jo je lahko izviti.

Ali v tem trenutku objel jo je na lahko okolu pasu, ter dejal s tihim glasom:

„Ali ne bodete odklonili“? gospodična Ljudmila.

„Zakaj“? dejala je poluglasno. Vedela je dobro, kam meri.

„Ker Vas ljubim“!

Obrnila se je počasi, povzdignila svoj zarudeli obrazek, ter mu podala še drugo roko. Odgovorila ni, in tudi on ni mogel izustiti več nobenega vprašanja. Prijel jo je okoli pasu in gorko sta se poljubila.

„Pojdiva nazaj“! šepetala je ona.

„Kaj pa — Inženir“? vprašal je poluglasno.

„Ah kaj“! reče ona, „to ni vse nič, to je le govorjenje, jaz ga ne ljubim“.

In z roko v roki sta stopala po vrtu do vile. Govorila pa nista nobene besede več.

Drugi dan bil je torek. Ljudmila gre zamišljena, kakor je sploh bila te dni.

Po obedu gre na vrt. Mati to videvši gre za njo. Sedeli sta na klopici, ter zrli zamišljeno pred se. Čez nekoliko časa mati spregovori.

Ljudmila! jutri že odpotujemo, ker gospod Ivan mora iti k vojakom. Zadnjih besed Ljudmila ni slišala,

kar mraz in vročina sta jo spreletavala, odgovorila ni ničesar.

S potrtim srcem je šla spat, a zaspati ni mogla. S to prav proti jutru zatisnila je svoje trudne oči. Ali zlati žarki jutranjega solnca so jo danes prehitro zbudili iz blagodejnega spanja.

Žalosten je bil ta dan za Ljudmilo. Popoldan prišel je že vlak, ki jo je odnesel iz toli priljubljenega kraja.

VII.

Težko se je ločil Ivan Hrastar od gostoljubne družine, a obljubil je, da se vrne že januvarja meseca.

Poslovil se je že od vseh, le od Ljudmile še ne. Težka bode ločitev, ali ne pomaga nič.

Hitro stopi v njeno sobo in najde jo na divanu jokajočo. Ljudmila ni opazila njegovih stopinj.

Slednjič spregovori Ivan. „Zakaj jokaš Ljudmila"!

Ona se prestraši, ozre se in ko vidi Ivana pred seboj, plane kvišku, oklene se ga z vso močjo in začne ihteti.

„Ljudmila"! zakaj jokaš vpraša zopet. Mesto odgovora sledi gorak poljub.

„Ivan! ali se kmalu vrneš? prosim te, ne pusti me od žalosti umreti".

„Prej kakor bo mogoče, se bodem vrnil, in potem bodeva živela srečno in veselo do smrti, ako ne bode tvoj oče kaj nasprotoval".

Spremila ga je še do vrat. Pred vhodom se še enkrat goreče poljubita, in ona se mu urno izvije iz rok in odhiti po stopnicah.

* * *

Pet mesecev je že minulo, tekel je že šesti.

Težko je pričakovala Ljudmila oni čas, da se vrne Ivan. Ali glej, kar se človek najmanj nadeja, to ga rado iznenadi.

Baš na koncu šestega meseca dojde nenadoma — Ivan.

Pozno v noči se šele poslovi Ivan od gostoljubne družine in od svoje neveste — Ljudmile.

* * *

Minulo je od tega dolgih 5 let. Dr. Ivan Hrastar postal je zdravnik in zdravil je ljudi v svojem domačem kraju in slovel je daleč na okoli.

Njegova blaga soproga Ljudmila pa mu je porodila dvoje čvrstih otrok.

In tu nam stopijo spomini iz preteklih časov, žalostnih časov, a nad nami je plaval angelj miru in zakonske sreče.

Najtečneja hrana za slabokrvne.

Od velike važnosti je vedeti, kako se treba hraniti onemu, ki trpi vsled slabe krvi; kajti nevednost v tem pogledu je bila že za marsikoga usodepolna. V naslednjem hočemo podati nekaj glavnih navodil v tem pogledu, zbranih od izkušenih zdravnikov ter oseb, ki so trpele na slabosti krvi, a so ozdravile.

Mnogi menijo, da je mleko najboljša in najtečneja hrana za slabokrvne, radi tega igra mleko tudi preveliko ulogo v tem oziru. Posledica temu pa je, da se tudi pri večletnem zdravljenju z mlekom ne doseže željenih uspehov.

Oni, ki uživajo stalno mleko, postanejo sicer debelejši, napeti, a ostajajo medli, trhli, zaspani in bledi. Kajti krvi manjka baš onih mineralnih snovi, ki so potrebne, da je človek tudi krepak in svež. Prva teh potrebnih snovij je pač železo. To okolnost je treba pri hrani v prvi vrsti upoštevati. V mleku pa je jako malo železa.

Po analistični preskušnji se nahaja železo v naslednjih vrstah hrane sledeče množine železa in sicer:

V kravjem mleku	0 53	odstotkov
v jajčjem beljaku	0·57	„
v pšenični moki	0·61	„
v ovseni moki	0 67	„
v volovskem mesu	0 70	„
v grahu	0·86	„
v krompirju	1·18	„
v jabolkih	1 40	„
v jajč. rumenjaku	1·65	„
v leči	2·—	„
v slivah	2 54	„
v rženi moki	2 54	„
v vohrovtu	3 02	„
v špinači	3·35	„
v malinah	4 56	„
v zelju v glavah	5·31	„
v jagodah	5 89	„
v čaju	9 29	„
v volovski krvi	9.79	„

Torej ima na pr. krompir še jedenkrat več železa ko mleko, jabolka trikrat toliko ko rumenjak, leča 4krat, slive (češplje) 5krat, ržena moka istotako, špinača 6krat, maline 9krat, salata v glavah 10krat, jagode 11krat in čaj celo nad 17krat več železa ko mleko! Te številke je pač treba upoštevati pri hranjenju za krvno slabostjo bolnih ljudij.

Krompir, zelenjava (špinača), sočivje imajo mnogo železa v sebi, ter se jih mora uživati kot prikuha vsak dan. K temu še kadar je mogoče na pr. po leti tudi salato in zlasti mnogo malinov in jagod, po zimi pa čaj.

Že tudi pri malih otrocih se mora kmalu pričeti s hrano, ki ima mnogo železa v sebi, da se prepreči oslabelost krvi. Seveda je pri otrokih zlasti v prvih letih potrebno mleko, to pa radi drugih dobrih lastnostij, ki jih ima mleko v sebi. Ali od časa do časa je treba že dojenčku dajati sok od sadja na pr. breskev, marelic itd. ker je to zanje jako krepilno.

Toda pri otrocih po dokončani dobi dojenja ne sme biti mleko več poglavitna hrana. Mnoge matere pa uprav

slabokrvnim otrokom dajo skoro izključno mleko in ne vedo, da baš s tem pokončajo svoje dete. Po preteku prvega pol leta se mora dajati otroku gris in tudi lahek kruhek na tenki juhi. V drugem letu pa že rumenjak od jajca, potem celo jajce, ter tudi že zelenjavo, lahko mesovje, tu in tam dober krompir, lečo, grah itd. Razun tega treba rabiti tudi druga zdravju otroka oziroma sploh človeka, zlasti seveda slabokrvnega, koristna sredstva.

Železnata hrana pa ni le absolutno potrebna za ozdravljenje slabotnih, marveč pri otrocih sploh je potrebna, da se že od prvih let dalje prepreči vsako bolezen, ki ima za podlago slabo kri in nezdrave sokove.

Novice.

— **Osebne vesti.** Konceptnim praktikantom pri deželnem predsedništvu v Ljubljani je imenovan gosp. Makso baron Winkler. — Poštni komisar v Sarajevu, gosp. Fran Vidmar, je premeščen v Trst. — Za okrajna šolska nadzornika na Spodnjem Štajarskem sta imenovana nadučitelj v Slovenjem gradcu gosp. Ivan Dreflak za šolske okraje Ptuj, Ormož, Rogatec, Ljutomer in Zg. Radgona, in učitelj v Rogatcu gosp. Alojzij Schechel za šolske okraje Slovenji Gradec, Šoštanj, Marenberg in Konjice.

— **Na c. kr. moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani** se bodo vršili pismeni zrelostni izpiti dne 29., 30., 31. maja in 1. junija. Usposobljenostni izpiti za otroške vrtnarice se začno dne 3. junija, za učiteljice ženskih ročnih del pa 10. junija.

— **XIII. glavna skupščina Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev o binkoštih na Bledu.** Učiteljsko društvo za radovljiški okraj se je marljivo lotilo priprav za letošnjo skupščino Zaveze. V sporazumljenju z vodstvom Zaveze je sestavilo prav lep program. Posebni odbor pa skrbi za zabavni večer, za potrebne prostore, prenočišča, banket itd. Načelnik pripravljalnega odbora, gosp. nadučitelj Fr. Rus, nas prosi, da objavimo, da naj se ne boje gg. tovariši in dame tovarišice draginje; preskrbel je nad 80 brezplačnih stanovanj, druga bodo po jako nizki ceni, od 60 vin. naprej. Banket bo veljal kuvert 2 kroni 40 vin.

— **Slovenska šolska Matica v Ljubljani.** Odbor tega najmlajšega slovenskega književnega društva jako marljivo deluje. Posrečilo se mu je že pridobiti prav lepo število priznanih pedagogiških pisateljev, ki so z vsem zanimanjem pri delu. Pričakovati je torej, da bodo že prvi sadovi, ki hoče ž njimi Matica svoje društvenike obdariti koncem prvega leta pokazali, da hoče z vso resnobo in vnemo gojiti polje pedagoške vede. Tudi društvenikov se je oglasilo že lepo število, od katerih jih je 583 letnino že plačalo; med njimi je 8 ustanovnikov. Toda lahko bi jih bilo še več. Pogrešamo med njimi še marsikoga, ki bi ne smel izostati. Še enkrat opozarjamo, da je vsakemu društveniku na korist, če se število zadružnikov pomnoži. Čim več denarja ima društvo na razpolago, tem več darov more svojim društvenikom podajati. Še je čas, da se oglase za tekoče leto novi društveniki. Po pravilih se sprejemajo društveniki do konca rožnika vsakega leta.

— **Velikodušna volila.** V Kamni Gorici je umrl posestnik in trgovec gosp. Mihael Pesjak. Pokojnik je bil kremenit značaj in navdušen Slovan ter je to tudi pokazal v svoji oporoki. Volil je „družbi sv. Cirila in Metoda“ 1000 K, „Slovenski Matici“ 200 kron, „Dramatičnemu društvu“ 200 K in „Družbi sv. Mohorja“ 200 kron. Pokojnik je zlasti „družbo sv. Cirila in Metoda“ redno podpiral. Še o zadnjem novem letu ji je poslal novoletno darilo. Tako vrlemu možu je zagotovljen blag spomin. Posnemajmo ga!

— **Novo zastavo** čitalnice v Brezovici na Primorskem so blagoslovili te dni. Bila je lepa narodna slavnost, katere se je udeležilo mnogo slovenskega ljudstva.

— **Novo orožniško postajo** je dobil dne 1. t. m. Št. Janžev Dol v krškem okraju na Dolenjskem.

— **Gasilno društvo** so osnovali v Srednji vasi v Bohinju.

— **Pogozdovanje na Krasu okoli Reke.** Morsko obrežje pri Reki so začeli pogozdovati ter bodo do jeseni zasadili 80.000 dreves, a okoli Grahova pa nad 7000 sadnih dreves. Tudi v Malem Lušinju so zasadili na obrežju več tisoč akacij.

— **Kmetijsko-kemično preskušališče za Kranjsko v Ljubljani** razpošilja poročilo o delovanju l. 1900, iz katerega posnamemo sledeče: V poslovnem letu se je število doposlanih poskusov pomnožilo; v prejšnjem letu je bilo poslanih v preiskavo 400 predmetov, v letu 1900 pa 419, za katere je bilo potrebnih 2000 posameznih določil. Delovanje je bilo mnogovrstno; znanstveno so se preiskovali doposlani predmeti, in izvrševali so se praktični poskusi in znanstvena dela, vršila so se predavanja, odgovarjalo se je na vprašanje in objavljala so se strokovna sporočila v časopisih. Preiskave doposlanih predmetov so se pečale s kmetijstvom, z živili in užitninami, kakor tudi v obrtne in industrijske namene. V kmetijske namene je bilo poslanih 161 predmetov živil in užitnin 204 in v obrtne in industrijske namene 54 predmetov. Glede izvrševanja praktičnih poskusov in znanstvenih del se je pečal zavod s kemično preiskavo kranjskih (dolenjskih) vrst vina in prsti na gorenjski ravnini, nadalje s praktičnimi poskusi na ljubljanskem barju in poskusi glede pridelovanja hmelja na Kranjskem. Nadalje je imel ravnatelj gosp. dr. E. Kramer šest strokovnih predavanj, v časopisih objavil je tri večje znanstvene razprave in več manjših sporočil kmetijske vsebine, dajal pojasnila na razna strokovna vprašanja ter oddajal mnenja sodnim oblastim itd. Iz vsega se razvidi, da je zavod jako potreben, in da dobro napreduje.

— **Odvetniška zbornica kranjska** je imela v nedeljo svoj izredni občni zbor, na katerem se je posvetovala o znanem ministrskem načrtu za nov odvetniški tarif. Storil se je jednoglasno naslednji sklep: Izredni občni zbor odvetniške zbornice kranjske izraža živo svoje obžalovanje, da je med odvetništvom avstrijskim in c. kr. justičnim ministrstvom moral nastati nevaren konflikt vsled tega, ker je ministrstvo načrt novega odvetniškega tarifa predložilo sodnim dvorom, ne da bi bilo poprej povprašalo odvetniške zbornice za njih mnenje o tej, kolikor za odvetniški stan, toliko za stranke prevažni stvari, in ker nadalje ta načrt obsega določbe, ki so morale obuditi opravičeno bojazen, da se hoče izpodkopati zadnje pogoje za materialni obstanek, kakor tudi za ugled odvetniškega stanu, in sicer prav po tisti tendenci, ki žalibog proti odvetništvu vlada v justični upravi, odkar so uvedeni novi civilno-pravdni zakoni. Občni zbor zato odobruje vse tozadevne ukrepe zborničnega odbora, zlasti to, da se kranjska odvetniška zbornica pridruži možatemu protestu nižjeavstrijske zbornice. Kranjska odvetniška zbornica jemlje za sedaj na znanje izjavo gospoda justičnega ministra v njegovem odgovoru na interpelacijo dne 7. t. m., namreč da bodo sodni dvori oddali svoja mnenja glede odvetniškega tarifa šele potem, ko dojdejo nasveti odvetniških zbornic, da nadalje justično ministrstvo ne nastopi poprej s tozadevno vladno predlogo, dokler se v njenih bistvenih podstavah ne doseže z zastopstvi odvetniškega stanu sporazumljenje, in da sodišča dobe navodilo, po katerem za prakso radi stroškov nikakor ne more biti merodajen načrt novega odvetniškega tarifa. Vender pa izjavlja občni zbor, da mu odgovor na interpelacijo ne more zadoščati, ker ne podaje

nobenih garancij, da bi se ne ponovili jednaki, odvetniški stan skrajno žaleči poskusi, ker nadalje imenovani načrt ne more več biti podlaga za stvarno presojo, in ker bi se popolno pomirjenje odvetniškega stanu moglo doseči šele tedaj, kadar bi se načrt povsem umaknil, in bi tudi popolnem prenehali vplivi tajnih, odvetništvu sovražnih ukazov. Odboru se naroča, da o tem sklepu obvesti c. kr. justično ministrstvo in vse avstrijske odvetniške zbornice.

— **»Mlekarska zadruga«** z omenjenim poroštvom ustanovila se je v Zagorju na Pivki. Ta zadruga je eminentne važnosti na zgornjo Pivko, ker je začetek umne živinoreje, od katere bode Pivčan v prihodnje moral živeti. V predstojništvo so voljeni: gg. A. Domicelj ml. predstojnik, R. Horvat tajnik, A. Domicelj st. blagajnik.

— **Nameravani novi krošnjarski zakon** je vso kočevsko pokrajino zelo vznemiril. Ni čuda! Kaj bi bili ubogi Kočevci, pa tudi njih sosedje, če bi se krošnjarstvo zatrlo. Te dni je bil v Kočevju shod, katerega so se udeležili vsi župani in odborniki interesiranih občin. Shodu je predsedoval kočevski župan in dež. poslanec gosp. Loy. Sklenilo se je poslati na državni zbor peticijo, naj se vsaj najtrje določbe rečenega načrta ublaže.

— † **Marija Hlavka.** V nedeljo ponoči je izdihnila po dolgem trpljenju vzorna Slovenka, gospa Marija Hlavka, učiteljica ženskih ročnih del na ljubljanskih umet. strok. šolah. Pokojnica je bila vdova slovenskega pisatelja in sotrudnika „Slov. Naroda“ gosp. Fr. Hlavke. V umetnem vezenju je bila prava mojsterica in resnična umetnica. Nebroj je po slovenski domovini prekrasnih zastav, banderov, prtov in trakov, katere je izvršila pokojnica z jako finim okusom. Imela je mnogo let velik atelijè, v katerem so se izvršila pod njenim vodstvom ter nadzorstvom njene gdč. sestre najlepša, najdragocenejša dela za cerkve, društva in zasebnike. Gospa Hlavka je imela zveze z domačimi in češkimi umetniki ter si je osobito za narodni slog v vezenju in šivanju pridobila nevenljivih zaslug. Pokojnica je bila izobražena dama, velesimpatična družabnica ter vrla rodoljubka. Čast njenemu spominu!

— **Jurij Vodovnik,** znani pohorski narodni pesnik, je dobil spomenik, katerega so preteklo sredo v Skomrah nad Vitanjem slovesno odkrili. Originalni pesnik se je namreč rodil v tej fari dne 17. decembra 1858.

— **Važna razprava pred upravnim sodiščem.** Dne 8. maja razpravljalo je upravno sodišče o pritožbi gosp. Štefana Ferljuge proti mestnemu svetu tržaškemu. Gospod Ferljuga je učitelj na Občini in tržaški mestni svet mu s političnih razlogov ni hotel pripoznati tretje petletnice, dočim mu je prvo in drugo bil brez težave prisodil. Gosp. Ferljuga se je pritožil do upravnega sodišča. Mestni svet je pri ti priliki zopet zavzel tisto prijetno stališče, ki naši vladi od nekdaj tako zelo imponuje, in koje se glasi: v Trstu nimamo deželnega šolskega zakona, zategadelj komuna s šolami in z učitelji počenja kar hoče. Ker ni zakona, zategadelj se ne more govoriti, da je bil v Ferljugovem slučaju kak zakon žaljen! Tako je argumentiral tržaški mestni svet, ali je v tem slučaju pogorel. Dr. Tavčar, ki je Ferljugo pred upravnim sodiščem zastopal, zastopal je tudi mnenje, da je bil po mestnem svetu kršen dotični državni zakon, in da je čisto brez pomena, se je li v okviru tega državnega zakona izdal za Trst poseben deželni zakon ali ne. Upravno sodišče je principijelno izreklo, da imajo predpisi državnega šolskega zakona, posebno v kolikor prihaja v poštev ingerenca državnih oblastnij, tudi za Trst veljavo, brez ozira na to, se je-li izdal deželni zakon ali ne. Dotične razloge, koje je predsednik Lehmajer jako obširno in bistroumno razkladal, priporočamo v pretres tržaškim rodoljubom, ker je sedaj dognano, da se tržaška laška gospoda ne bo smela več skrivati za svojo lenobo, češ, mi nismo napravili posebnega deželnega zakona, zatorej nas tudi državni zakon nič ne briga.

— **Novi nadškof v Zadru.** Cesar je imenoval kanonika v Splitu, gosp. Mat. Dvornika nadškofom v Zadru.

— **Shod slovanskih obrtniških pomočnikov** bo dne 25 in 26. maja v Pragi. Shod sklicuje drž. poslanec Vaclav Karbus. Udeležniki naj se oglase pri Fr. Soukupu, Praga (II. Vodičkova ulica 32.)

— **Vsesokolski shod v Pragi.** V svoji zadnji seji je sklenil odbor ljubljanskega „Sokola“, da se tudi letos udeleži društvo vsesokolskega shoda v Pragi dne 29. in 30. junija in 1. julija. Ob jednem so se obvestila o tem sklepu vsa slovenska sokolska društva in se pozvala, da se po svojih odposlancih pridružijo deputaciji ljubljanskega „Sokola“, da bode slovensko sokolstvo nastopilo skupno. Več o podrobnostih se bode naznanilo pravočasno.

— **Umrli.** V Ljubljani je umrl znani narodni gostilničar gosp. Ivan Mikuž. — V Ormožu je umrl v starosti 78 let odvetnik gosp. dr. Ivan Petovar, ustanovitelj čitalnice v Ptuji in v Ormožu. — V Gradcu je umrl umirovljeni finančni svetnik gosp. Emanuel Jagodic, kateri je do svojega umirovljenja služboval v Ljubljani. — Na Dunaju je umrla soproga poštnega asistenta gospa Dora Podgornikova iz Ljubljane.

— **Premogova žila v Rovtah nad Logatcem** našla se je, kakor smo svoj čas že kratko omenili, na dveh mestih. V takozvanem „Lukančkem gozdu“ (globina rova 3 do 4 *m*) daje zemlja polovico čistega svetlega premoga v „grapi“ pa je tvarina podobna po barvi cinkasti belini in ne podaje še pravega pomena. Komité, ki vodi zasledovanje, bode to leto držal se večinoma teh dveh rovov; proti koncu tega leta pa še na tretjem mestu pričel izkopavanje. Uspehi se dosedaj popolnoma zadovoljujejo. Kočevski rujavi premog je glede kvalitete na tretjem mestu za rovtarskim.

— **Samomor vojaka.** V sredo okoli 11. ure dopoludne se je ustrelil na straži v vojaškem oskrbovališču v Gorici, kjer je stal na straži, prostak tamošnjega pešpolka, z imenom Josip Etl. Ustrelil se je za vzhodnimi vrati za skladovnico drv. Sezul je črevlje z nog, nameril puško na srčno stran ter sprožil z nogo. Ostal je mrtev na licu mesta. Pravijo, da povod temu koraku je bil ta, ker so ga obdolžili, da je nekemu svojemu tovarišu ukradel 1 krono iz kovčega, radi česar bi ga bili že ob pol 11. uri pozvali na odgovor. Tega se je baje zbal in se ustrelil.

— **Smrt pijanca.** Dne 7. t. m. po noči je prišel 44letni dninar in grobokop Anton Carl v Spodnji Idriji težko vinjen domov, ter se je onesvestil v veži. Drugega dne je umrl, ne da bi se bil zavedel.

— **Svojega otroka požrla.** Vincarja Bratuša na Sp. Štajarskem sta svoje dete umorila in spekla. Nato sta ga požrla, in komisija je našla le kosti in lase. Takega zločina ne pomni nihče med ljudmi, ki niso — Kanibali.

— **Obsojen surovež.** Kakor se je svoječasno poročalo, udarit je podčastnik (četovodja) huzarskega polka št. 6, Aleks Vodi nekega huzarja s sabljinim ročnikom trikrat tako močno na prsa, da se je vojak takoj mrtev zgrudil na tla. Te dni vršila se je kazenska obravnava proti navedenemu podčastniku pri tukajšnem garnizijskem sodišču, in je bil isti obsojen na poldrugo leto težke ječe in ob jednem degradiran. No, to kazen si je surovež pošteno zaslužil.

— **Dva kralja v Opatiji.** Grški kralj obišče rumunskega kralja v Opatiji. Nekateri pripisujejo temu obisku važnost z ozirom na macedonske razmere.

— **Za mladino.** Vojak, ki se je vdeležil vojne za domovino l. 1848 ter navdušuje v nekem listu mladino za ljubezen do domovine in pravi med drugim: Ne dopustite, da brezdušni ljudje uničujejo v vas rodoljubje, ki stori, da je človek plemenitih dejanj. Ne poslušajte nikogar in ne verujte

nikomur, ki bi vas učil drugače, kakor zahteva korist domovine. Storite vsikdar, kar koli vam nareka vaše srce v njeno korist in kar sploh storiti morete za njo, ki naj vam bode ideal, katerega si ne dajte od brezdomovinskih hujskačev pogaziti v blato. Kaj boste imeli v svetu, kaj iskali v njem, če ne boste nosili v svoji duši ljubezni do domovine?

— **Za spovedno molčečnost v smrt.** Meseca julija l. 1894 bil je obsojen duhovnik v Lavalu na Francoskem Bruneau k smrti, ker se mu je podtikalo, da je umoril duhovnika Fricota. Zatrjeval je svojo nedolžnost zaman. Sedaj poročajo francoski listi, da je v Nantesu umrla bivša služabnica duhovnika Fricota. Le-ta je na smrtni postelji izjavila, da je s pomočjo neke druge osebe umorila Fricota. Njeno prvo delo po umoru je bilo, da je šla k duhovniku Bruneau-u in se mu spovedala svojega strašnega dejanja. S tem je ona Bruneau-a s spovedno molčečnostjo zavezala, potem pa spretno proti njemu nagromadila toliko obtežilnih dokazov, da je sodišče duhovnika Bruneau-a obsodilo v smrt. Bruneau je res moral umreti za spovedno molčečnost. Umevno je, da vzbuja to razkritje povsod veliko senzacijo. Tak je katoliški duhovnik!

— **Strahovit človek.** V Mariendorfu pri Berolinu so aretovali trafikanta Bobbe, ki je imel v svoji prodajalnici napravljeno luknjo, ki je bila z mehaničnim pokrovom pokrita. Kadar je Bobbejeva žrtev stopila na luknjo, spustil je Bobbe zapor in žrtev je padla v luknjo, kjer jo je Bobbe umoril in oropal. V luknji so našli tri trupla. Ko je Bobbe začutil, da so mu na sledu, ustrelil je svojo gospodinjo in sebe. Svoja dva otroka in hišnega gospodarja je težko ranil.

— **Kje so spravljene dragocenosti cesarskih hiš?** Morda bi mislil, da v ogromnih palačah, obdanih od straž, kjer je nemogoče, da pride nepoklican človek do dijamantov in dragih kamenov, kakoršnih vže stoletja hranijo vladarske hiše. Toda vzlic vsemu čuvanju primerilo se je že često, da so bile vkradene, tako posebno vrednosti angležke kraljeve rodbine. Zato varuje te vrednosti poleg navadne straže posebni oddelek privatnih policistov in od teh samo dvanajst ve, kje so shranjene dragocenosti. Tako je umrla kraljica Viktorija dala napraviti popolno enak kinč iz nepravih kamenjev, kot ga je imela iz pravih kamenjev in te neprave dragocenosti dala stražiti, kot bi bile prave, in ko bi že tat prišel, bi dobil vse ponarejene, meneč, da je prišel do pravega zaklada. Juveli in biseri ruskega carja so zelo dragoceni in hranijo se v ta namen narejeni sobi v Peterburgu, ki jo straži 180 častnikov. Mnogo svojih dragocenostij pa ima ruski car v raznih hranilnicah v Parizu in Londonu. Ruski car kupil je mnogo biserov in dijamantov od turškega sultana, ki se štejejo med najlepše na svetu. Bolgarski knez ima spravljene svoje devet milijonov kron vredne dragocenosti v malem gradiču ob Donavi, v katerem stanujejo samo čuvaji tega zaklada. Vrednosti umrlega italijanskega kralja čuvajo v Rimu ne samo straže, temveč tudi reka Tibera, ki teče ob straneh podzemeljske zgradbe, ki je nalašč zidana v ta namen. Perzijski šah ima dragotin v neizmerni vrednosti, katere je največ podedoval po svojih prednikih. Čuvajo jih uradniki, ki so zato drago plačani, ki bi pa tudi svoje življenje zgubili, ako bi le jednega dragocenega kamena manjkalo od te zbirke. Oče sedanjega šaha nosil je pri sebi vedno velik smaragd, ki mu je bil po njegovem mnenji srečonosen. Boječ se, da bi mu ne bil ukraden, deval ga je po noči pod glavo in zapustil ga je svojemu sinu s posebnim naročilom, naj pazi nanj.

— **Kako dolgo žive nekatere živali?** Po mnogem opazovanju in urejanju dognali so strokovnjaki starost živalim naslednjo: Medved dočaka malokedaj 20 let, pes in volk ga pogosto v tem dosežeta. Lisica ne živi nad 14 do 16 let. Lev učaka starost celih 70 let, med tem ko mu sorodna mačka prileze komaj do kacih 15 let. Zajec živi kratko, le kacih 7 let, med tem ko največja na suhem živeča žival, slon, dočaka časih 300 let. Svinja ima življenja največ 30 let. nosorožec v morju komaj 20. Konj pri dobri oskrbi učaka 40 let, a velblod celo 100 let. Ovca po petnajstem letu pogine, a krava malokdaj prestoji nad 20. — Nekaterim pticam šteje še se daljše življenje. Tako je orel živel ujet na Dunaju 104 leta istotako vran (krokar), ki je bil že nad 120 let zaprt. Vran, pravijo, da dočaka 200 let. — Od vodnih ptic živi najdalje labud in pelikan, ki baje dočakata do 300 let. Tudi je dokazano, da je želva nekoč 107 let dočakala.

— **Pojedina pri Li-Hung-Čangu, prvem podkralju kitajskem.** Neki francoski pomorski častnik pripoveduje, kako je bil minolo leto gost kitajskega podkralja in opisuje natanko obed in ondotne običaje. Pravi namreč: Na povabilo podkralja dali smo se v nosilnicah prenesti v njegovo palačo. Ko smo na dvorišču izstopili, zagromel je strel in na to so se odprla vrata, pred katerimi sta stala dva visoka naslikana vojaka. Prišla sta nam nasproti podkraljev zdravnik in njegov tolmač ter nas spremila po krasnem hodniku, ki je bil ves iz belega marmorja, do velikih steklenih vrat, ki so vodile v jedilno sobo, med katerimi nas je pričakoval podkralj sam, starček sedemdesetih let. Bil je dobre volje in opravljen z dragoceno kožuhovino. Podal nam je roko ter nas povabil, da sedemo k mizi, ki se je šibila samega šampanjca in čaja. Zabava je trajala le kakih dvajset minut in s tem je bil naš prvi obisk končan. Drugo jutro vrnil je našemu admiralu podkralj obisk, ter nas povabil k obedu zvečer, kamor smo prišli zopet v nosilnicah. Njegov zdravnik sprejel nas je kot prejšnji dan ter nas vodil v krasni salon, kjer je stal v ozadnji prednikom posvečeni altar, obdan z polomljenim drevjem, kakor simbol umrlih prednikov. Salon je bil opravljen po načinu kakor je bil modern pred 20 leti v Parizu. Večerja je bila izborna in je obsegala 18 vrst jedil. Prvo bili sta dve juhi, namreč želvina in pa iz gnezd nekih ondotnih lastovic, ki se smatrajo delikatnim in jih je jako težko dobiti, ker gnezdijo samo ob strmem pomorskem skalovju; nato je bilo še več vrst mesa, mrzlo in gorko, ribe, ki imajo okus kot kaučuk. Pečenih rac in kokošij tudi ni manjkalo. Posebno pa nam je dišalo neke vrste pecivo, ki ga prirejajo samo Kitajci. Da je bilo sladkarij in sadja iz vseh dežel se tako razume. Večerja je trajala čez polnoči in spremljani od mnogoštevilnih Cahelj povrnili smo se na ladijo.

— **Pene na juhi.** Naše kuharice imajo navado, da pene, ki jih vrže iz sebe kuhajoče se goveje meso, posnamejo z juhe in vržejo proč. To pa je največja neumnost in kaže, da kuharice ne razumejo kuhati. Kajti v teh penah so najboljše redilne snovi mesa, namreč beljakovina ki se je vsled kuhanja izločila iz mesa in stopila v podobi pene na površje. Zlasti ako se je pristavilo meso k ognju v mrzli vodi, se izloči jako veliko beljakovine v penah. Te pene pa hitro izginejo, ako se jih potopi v juho in pomeša. Ako juha vsled tega tudi ni tako čista in lepa, a je radi tega tem redilnejša. Zato kuharice ne posnemajte teh pen, marveč pustite jih pomešane v juhi!

— **Velikost človeškega telesa.** Antropologično angleško društvo „Britisch Association“ razvrstilo je narode glede velikosti ljudij tako-le: Največji so baje Angleži, Švedi in Danci, katera povprečna mera dolgosti je 174 *cm*. Rusi in Belgijci so nekoliko manjši, a Japonci in Španjci pa najmanjši, le do 165 *cm* višine. Če le pa niso Angleži za-se nekoliko previsoko merili, na škodo drugim?

— **Velika starost.** Metuzalem, kakor čitamo v „Zgodbah“, živel je 969 let. Nekateri neverjetneži temu sodijo, da so ljudje ta čas leta ali čas drugače računali, kakor zdaj. Ali kako in s čem bi bila pomota, to je njihova reč. Sedaj pa poglejmo še druge „junake“, katerih starost nas bode tudi presenetila. Pater Maffena, zgodopisec Indije, spominja se ondi moža, Nunis de Cugna z imenom, kateri je l. 1566 kot 370letni starec umrl. Štirikrat so se mu baje obnovili zobje, lasje in brada. — Tomaž Carn, ki je 18. januvarja

l. 1588. umrl, imel je po župni statistiki Sv. Lenarta v Shoredit na Škotskem. — Na Ruskem je živel l. 1825. mož, ki je imel že 202 leti. — Don Juan Taveira de Lima, umrl je l. 1738. v svojem 198 letu. — Gillour Macraine živel je na jednem domu 198 let. — Opat Janez Baldek dočakal je 185 let in toliko tudi njegov oproda Peter Carkan iz Ogrskega, po rodu baje Slovak. — Jan Roveu, po rodu pravi Slovak, umrl je v 172 letu, njegova žena pa je doštela jih 164 let. — V Frideriktownu v Severni Ameriki umrl je l. 1797., 180letni mulat (suženj) — Henrik Jenkin, kateri je v decembru l. 1670. v 169 letu umrl spominjal se je često še na bitko pri Fiodenfildu (l. 1513), ko je bil kot dvanajstletni dečko k vojakom poslan, donašaje jim hrane. V starosti 100 let je še plaval, pa je obiskal tudi peš še ljudski zbor v Jorku. Leta 1743. postavili so mu v Boltonu lep spomenik. — Norvežan Jonas Surington, ki je l. 1747. umrl, dočakal je 195 let. Bil je večkrat oženjen, zadnjič je pustil vdovo, 103 leta staro in jednega 10letnega sinka. — Marija Prion je umrla l. 1838. v Sant Bealu na Francoskem, stara 158 let. Po smrti svojih roditeljev je podedovala majhno hišico, katero je v svojem 66 letu za neki znesek letnega prevžitka prodala. Nasledniki in kupci tega doma morali so ji torej celih 92 let po zgovorjenih letnih 162 frankov (65 gld.) plačevati. Poslednjih 10 let ni uživala že druzega, nego sir in kozje mleko. Ko je umrla, truplo ni vagalo več kakor 42 funtov, koža pa je bila že rujava in prhla, kakor pergament. — Tomaž Danun z Leightona, umrl je l. 1635. v 152 letu svoje starosti. Par mesecev pred svojo smrtjo predstavljen je bil kralju Karlu I. Morda bi bil ta še dalje časa živel, da se je držal prejšnjega mirnega in skromnega življenja, ali poslednji čas je v družbi gosposki nekega grofa se udal obilnejšim jedem in pijačam, kar pa mu je pospešilo — konec življenja.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 17. maja 1901. Pšenica K 8 40 h, rž K 7.— h, ječmen K 7.— h, oves K 7.— h, ajda 6 50 h, proso K 7.— h, turšica K 6.40, fižol K 9.— h Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Loterijske srečke

V Brnu dne 15. maja t. l.: 87, 8, 24, 36, 44.
Na Dunaji dne 11. maja t. l.: 76, 64, 27, 57, 2.
V Gradci dne 11. maja t. l.: 59, 83, 40, 63, 22.

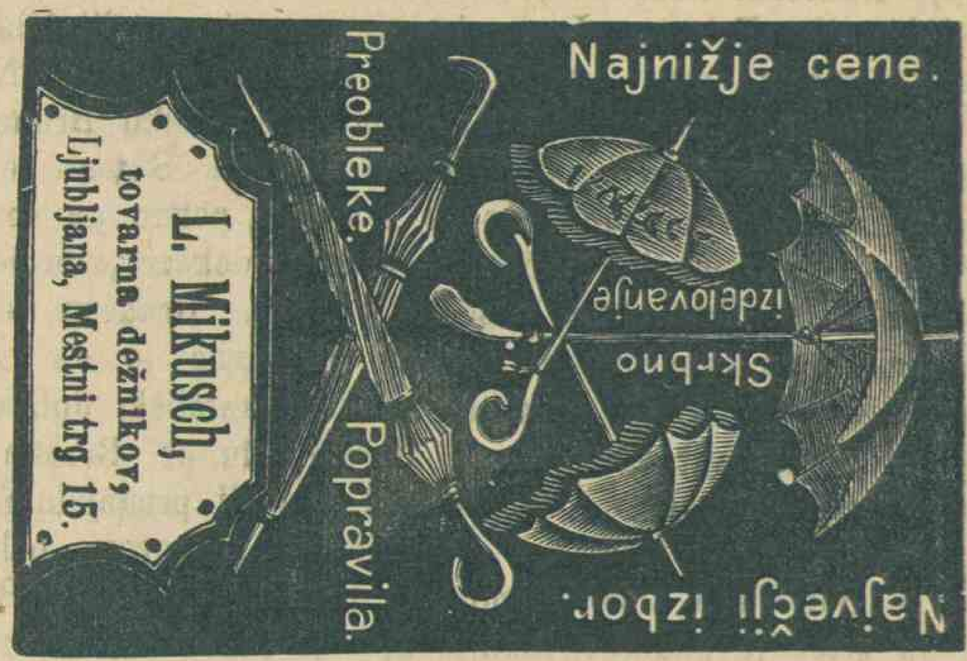

100—300 gold. na mesec

zamorejo osebe vsakega stanu na vsakem kraju gotovo in pošteno brez kapitala in zgube zaslužiti z prodajo postavno dovoljenih državnih papirjev in srečk.

Ponudbe sprejme **Ludwig Oesterreicher,** Deutsche Gasse 8 Budapest. (9—10)

Tiskarna in kamenotiskarna

J. Blasnika nasledniki

v Ljubljani, Breg št. 12

izdeluje **vsa tiskarska dela v najkrajšem času** in po **jako nizkih cenah.**

Posebno se priporoča za tisek **knjig, brošur, diplomov, trgovskih pisem, računov, kuvertov, raznih tabelaričnih del** itd. itd.

Tiskarna je **z najnovejšimi črkami, okraski in stroji** preskrbljena ter zamore vsem zahtevam **popolnoma ustreči.**

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.